

OPMERKINGEN EN AANTEKENINGEN.

De loondispariteit tussen Nederland en het buitenland vóór de devaluatie.

Door Prof. Dr. J. TINBERGEN.

Het zij mij vergund met een enkel woord in te gaan op de belangwekkende opmerkingen gemaakt door Mr. Mauritz in het September-nummer van „De Economist” (in zijn Economische Kroniek; speciaal op blz. 658) over enkele berekeningen door mij in De Nederl. Conjunctuur gepubliceerd. Het belang van de zaak waarom het gaat moge hiervoor een verontschuldiging zijn: de genoemde cijfers nl. kunnen een rol spelen bij de beoordeling van de vraag welk devaluatiepercentage voor Nederland het meest gewenst is. Het is mij er echter geenszins om te doen deze vraag hier in haar volle omvang te behandelen; ik hoop dat te anderer plaatse nog te doen.

In het bedoelde artikel in De Ned. Conj. werden drie soorten „dispariteiten” berekend: die van de groothandelsprijzen, die van de kosten van levensonderhoud en die van de „loonkosten per eenheid product”. Naar mijn opvatting kunnen de twee eerste weinig inzicht geven in de vraag welk devaluatiepercentage het meest gewenst is. Het feit dat de groothandelsprijzen bijna aangepast waren (in 1935) aan het buitenland (zij het nog geenszins aan landen van het sterlingblok) zegt immers over de *kosten* niets en daarom gaat het toch. Ook de vergelijkingen betr. de kosten van levensonderhoud bieden talrijke moeilijkheden en geven ook weinig (ondanks de naam dezer reeksen, die in zekere zin misleidend is en in de theoretische literatuur dan ook reeds vervangen is door de naam: prijs van het levensonderhoud) omtrent de kostendispariteit. Mij komen daarom juist de looncijfers het meest van betekenis voor; en het verbaast mij, daarin Mr. Mauritz tegenover mij te vinden.

Immers, de objecten die vergeleken moeten worden zijn de *binnenlandse* kosten. Alle kostenbestanddelen die van buitenlandse oorsprong zijn (prijzen van ingevoerde artikelen), zijn automatisch reeds aangepast. Of om het anders te zeggen, bij devaluatie kunnen alleen de binnenlandse kosten verlaagd worden (in goud). Het devaluatiepercentage zal — wanneer er geen andere kwestie over beslist dan de mate van aanpassing — daarom dan ook moeten worden bepaald op grond der dispariteit in de binnenlandse productiekosten. Daarvan vormen de lonen een belangrijk deel; en een betrekkelijk reeds meer aangepast deel dan de vaste lasten, zodat de dispariteit in de loonkosten per eenheid product waarschijnlijk een minimum devaluatiepercentage zou opleveren (altijd, indien geen andere kwesties een rol speelden bij de bepaling van dat percentage).

Nu rijst verder de vraag, waarop de dispariteitsberekening dan verder gebaseerd dient te zijn. Ook hier heeft Mr. Mauritz bezwaren tegen de door mij gevolgde methode, welke bezwaren ik niet meevoelen kan.

Ten eerste heeft hij bezwaar tegen het uitgangspunt 1929. Terecht merkt hij op dat daardoor de op dat oogenblik bestaande loonverschillen geheel worden uitgeschakeld. Dat was juist de bedoeling, omdat de toen bestaande verschillen m.i. in hoofdzaak konden worden toegeschreven aan de verschillen in hulpmiddelen der diverse landen, waaraan zich het beloningspeil heeft aan te passen. Die aanpassing kon men het meest volkomen achten in 1929, toen er enige tijd van betrekkelijk vrij handelsverkeer en van nogal stabiele prijzen was geweest. Onder de dispariteit heeft men m.i. dan ook eerder te verstaan een afwijking van de onder dergelijke omstandigheden gevormde lonen dan een afwijking in absolute zin. Die dispariteit toch zal bepalen of een land uit het internationaal verkeer verdronken wordt.

Ten tweede heeft Mr. Mauritz bezwaar tegen het feit dat door mij lonen per eenheid product werden genomen in plaats van uurlonen zonder meer. Ik deed dat echter juist omdat bij ons de aanpassing voor een niet te verwaarlozen deel de vorm heeft aangenomen van efficiencyvergroting boven die van andere landen. Zou men die verwaarlozen, zooals men doet als men slechts uurlonen vergelijkt, dan zou men in bepaalde gevallen concluderen tot „nog niet bereikte aanpassing”, terwijl deze wellicht reeds bereikt was.

Een verder bezwaar tegen het voorstel van Mr. Mauritz om eenvoudig uurlonen voor gelijksoortige arbeid te nemen is gelegen in de verschillen in structurele ontwikkeling die tussen ons land en andere landen kunnen bestaan. Zulke verschillen zullen altijd in afzonderlijke bedrijfstakken meer tot uitdrukking komen dan in een algemeen gemiddelde voor het gehele land, en dat voerde mij tot de genoemde keuze.

Inmiddels is uit de strekking van het verdere betoog van Mr. M. op te maken dat wij het eens zijn over de kwestie dat de dispariteitscijfers betreffende de prijzen geen maatstaf zijn voor de reeds bereikte aanpassing.

NASCHRIFT.

Het verschil in zienswijze komt dus op het volgende neer. Prof. Tinbergen acht blijkens bovenstaande korte repliek den besten graadmeter voor de resultaten der aanpassingspolitiek de loon-dispariteit per eenheid product, Nederland vergeleken met het buitenland, met als basis 1929. Schr. dezes geeft daartegenover de voorkeur aan een vergelijking der indexcijfers van de kosten (of: prijzen) van levensonderhoud met als basis 1913/'14.

Beide graadmeters nu hebben uiteraard onvolkomenheden. Die van Prof. T. is al direct flatteerend voor de aanpassing omdat, zooals hij zelf al opmerkt, de lonen een betrekkelijk reeds meer aangepast deel vormen dan de vaste lasten. Een bezwaar blijft

verder, dat de loonsommenindex en de productie-index beide slechts grove benaderingen van de werkelijkheid vormen, hetgeen zich in versterkte mate in hun quotiënt kan wreken (is de eerste 5 % te hoog, de laatste 5 % te laag, dan ligt het quotient 10 % te hoog enz.). Ook blijft het basisjaar 1929 o.i. aanvechtbaar omdat het zeer zeker geen jaar was van internationaal evenwicht (Engeland stabiliseerde in '25 op een te hoog niveau, Frankrijk in '27 op een te laag en de gevolgen van beide monetaire besluiten waren in '29 nog lang niet uitgewerkt).

Een vergelijking der kosten van levensonderhoud in goud met als basis 1913/'14 biedt hiertegenover de voordeelen, dat 1o. in het basisjaar de prijs- en loonverhoudingen internationaal tamelijk wel uitgebalanceerd waren en 2o. dat in dit cijfer tal van binnenland-sche prijzen, lasten, tarieven en indirect ook allerlei loonen tot uitdrukking komen, hetgeen daarom zoo welkom is, omdat het bij de aanpassing juist gaat (ging) om het op een lager niveau in goud brengen van *alle* waardenormen der volkshuishouding (prijzen, kosten, lasten, loonen enz.).

Prof. T. beschouwt met den door hem voorgestanen aanpassings-graadmeter alleen de loonkosten en kent in verband daarmede groote beteekenis toe aan de mate van efficiency. Maar het terrein van zijn onderzoek blijft op deze wijze beperkt, ook al vormt het loonpeil uit een oogpunt van internationaal concurrentievermogen een uiterst belangrijken factor. Wij blijven dan ook, zooals uiteengezet, de dispariteiten in de kosten-indexcijfers van levensonderhoud (op vooroorlogsbasis en in goud) in de gegeven omstandigheden als den besten maatstaf beschouwen, zoowel voor het geheele aanpassingsvraagstuk, alsook voor de niveauverschillen welke er na de jongste devaluaties nog tusschen de verschillende landen zijn overgebleven.

A. J. R. MAURITZ.
